

Kordaczuk, Sławomir

Z siedleckiej księgi peowiaków

Szkice Podlaskie 6, 16-24

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SŁAWOMIR KORDACZUK

Z siedleckiej księgi peowiaków

Zarządzeniem Ministra Spraw Wojskowych, ogłoszonym w Dzienniku Rozkazów nr 6 z 28 maja 1937 r., powołano Komisję Kwalifikacyjną Polskiej Organizacji Wojskowej przy Wojskowym Biurze Historycznym¹. Skład komisji został ustalony Rozkazem Dziennym nr 10/37 MSWojsk.: przewodniczący — szef Wojskowego Biura Historycznego płk dypl. Bronisław Rakowski oraz członkowie — szef Sekcji Historycznej Zarządu Głównego Związku Peowiaków ppłk Tadeusz Herfurt i dyrektor Instytutu Józefa Piłsudskiego mjr dr Wacław Lipiński.

Do zadań komisji należało wydawanie zaświadczeń o służbie w Polskiej Organizacji Wojskowej tym osobom, których akt nie było w ewidencji archiwum POW. Ubiegający się o potwierdzenie służby mogli uzyskać taki dokument na podstawie zaświadczenia zastępczego. Do wydawania zaświadczeń zastępczych zostały upoważnione Powiatowe Komisje Kwalifikacyjne, złożone z byłych komendantów obwodów i członków POW o udokumentowanej służbie. Skład tych komisji był zatwierdzany przez Komisję Kwalifikacyjną POW przy WBH na wniosek Zarządu Głównego Związku Peowiaków. W „Komunikacie organizacyjnym” ZG ZP czytamy:

„Zarząd Główny Związku Peowiaków zwraca szczególną uwagę na dobór tych kandydatów, ponieważ na nich ma spocząć praca odpowiedzialna nad ustaleniem stanu faktycznego służby peowiaków.

Kandydaci z chwilą powołania ich do Powiatowej Komisji Kwalifikacyjnej będą ponosić odpowiedzialność za wydane zaświadczenia, tym bardziej, że zaświadczenia te będą podstawą do świadczeń Państwa na rzecz peowiaków.

(...) ustalenie rzeczywistego stanu peowiaków i wydanie zaświadczeń przyczyni się do rozładowania panującego wśród członków Związku bezrobocia, uporządkowania spraw personalno-ewidencyjnych i odznaczeniowych, jak również da niezbędne materiały, które posłużą do wyeliminowania z szeregów Związku ludzi, którzy z pracami POW nie mieli nic wspólnego”².

Terenem działania Powiatowej Komisji Kwalifikacyjnej był aktualny obszar danego powiatu — bez względu na ilość wcześniej istniejących na tym terenie obwodów POW. Zakładano, że komisje zakończą pracę 31 grudnia 1938 r. i do tego czasu ustalą pełną listę członków POW³.

Kandydatami do Powiatowej Komisji Kwalifikacyjnej w Siedlcach zostali: Stefan Pióro „Sęp”, Aleksander Kowalczyk „Brodziej Wodziński”, Eugeniusz Skiba

„Bohun”, Aleksander Cis „Wołodyjowski”, Władysław Kozak „Babkowski”, Zygmunt Grochowski „Orlicz”, Ludwik Daniluk „Kmicic”, Michał Sporzyński „Spinkowski”, Józef Stępień „Wenus”, Franciszek Tarkowski „Wicher” i Aleksander Myrcha⁴.

Na miejsce E. Skiby w skład komisji został powołany przez ZG Związku Peowiaków pismem 1670/S.H./39 z 25 kwietnia 1939 r. mjr Antoni Głuchowski.

Funkcję skarbnika pełnił Aleksander Kowalczyk, powołany przez Komisję Kwalifikacyjną POW przy WBH pismem 276-65/XI-38 z 19 lutego 1938 r. w skład Powiatowej Komisji Kwalifikacyjnej. Tuż przed wybuchem wojny całą dokumentację przekazał na przechowanie sierż. Kalisiakowi, mieszkającemu na Roskoszy⁵. Dopiero w końcu lat 70. dokumenty przypadkowo odnaleziono w skrytce rozbiieranego domu. Dzięki uprzejmości siedleckiego kolekcjonera Wiesława Orzyłowskiego trafiły one do zbiorów Muzeum Okręgowego.

Nie zachowała się księga protokołów zebrań Powiatowej Komisji Kwalifikacyjnej, ale jest dokument najcenniejszy: Księga Ewidencyjna, zawierająca dane ponad 700 osób należących do Związku Peowiaków w Siedlcach⁶. Pokazuje ona, jak szeroki był udział mieszkańców Podlasia w dziele odzyskania wolności i obronie granic podczas wojny polsko-bolszewickiej — głównie w szeregach sformowanego tutaj 22 pułku piechoty.

Z innych dokumentów wynika, że w 1938 r. zamówiono 825 arkuszy ewidencyjnych w Drukarni „Wiktoria” G. Goldberga przy ul. Kilińskiego 31, Drukarni Polskiej Z. Pokrzywińskiego przy ul. Pułaskiego 9 i Drukarni Spółdzielni Zarobkowej b. Wojskowych z odp. udz. przy Federacji PZOO przy ul. Pułaskiego 34⁷. Wydaje się, że prace weryfikacyjne komisji zostały zakończone w przewidywanym terminie — 31 grudnia 1938 r. „Wykaz kosztów podróży związanych w sprawach Pow. Kom. Kw. P.O.W. do Warszawy do Zarządu Głównego P.O.W. i Wojskowego Biura Historycznego, oraz do poszczególnych placówek Koła Pow. P.O.W. Siedlce celem spisania ewidencji członków” obejmuje delegacje od 25 kwietnia do 17 października 1938 r.⁸

Ostatni zwrot kosztów podróży w sprawach kwalifikacyjnych i Zjazdu Okręgu nosi datę 26 lutego 1939 r.

Końcowe pozycje Księgi Ewidencyjnej zostały wpisane z wyraźnym pośpiechem. W wielu przypadkach ograniczono się jedynie do nazwisk, bez wypełnienia pozostałych rubryk. Szczególnie dotyczy to ostatniej z wymienionych placówek — Siedlec. Ten stan rzeczy tłumaczy rachunek B. Goldfedera z 4 grudnia 1938 r. za opracowanie Księgi Ewidencyjnej⁹.

Wśród ponad 700 nazwisk znalazło się kilka osób, których udział w Polskiej Organizacji Wojskowej został zakwestionowany. Ale też nie było, jak sądzę, wielu osób służących w POW, lecz nie należących do Związku Peowiaków i nie wpisanych do księgi. W niniejszym artykule zaprezentuję sylwetki peowiaków z dwu pierwszych placówek z księgi: Czurył i Stoku Lackiego. Nazwiska zamieszczono w kolejności alfabetycznej, z podaniem numeru w księdze, by zainteresowani mogli łatwiej znaleźć pozostałe informacje.

Placówka w Czuryłach

Formowanie jej rozpoczęło się w kwietniu 1916 r. „Wreszcie przyszło wezwanie, aby organizować POW — wspomina Szczepan Cichot. — Młodzież nasza już do tego zadania była przygotowana i właśnie placówka POW w Czuryłach była jedną z liczniejszych i bardzo dobrze zorganizowanych. Ponieważ POW była zakonspirowana, aby ułatwić chłopakom zbieranie się i ćwiczenie, na wiosnę 1917 r. zorganizowaliśmy ochotniczą straż pożarną. Ja wtedy stanąłem na czele jako prezes straży. Wszyscy peowiacy wstąpili do straży, zaś naczelnikiem został wybrany ów nauczyciel, Franciszek Hajkowski, a był on komendantem POW na tym odcinku. Co prawda tylko wtajemniczeni wiedzieli, że strażacy ci są jednocześnie przyszłymi żołnierzami polskimi, ale miło patrzeć, jak publicznie na placu ćwiczyli. Było ich około trzydziestu.”¹⁰ Członkowie POW zasiliли również tworzące się na tym terenie Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie”. By zdobyć fundusze na sprzęt i działalność straży, urządzali amatorskie przedstawienia teatralne.

Aresztowania w placówce nastąpiły w wyniku ujęcia instruktora Dolińskiego, który przesłuchiwany przez Niemców w siedleckim więzieniu wskazał konspiratorów. Aresztowano naczelnika Hajkowskiego i Józefa Stępnia.

Na terenie gminy odbyły się latem 1918 r. ćwiczenia i kursy POW kilku obwodów. Zakwaterowanie i wyżywienie zapewnili działacze z tego terenu.

Wedle przytaczanych już wspomnień Szczepana Ciekota, zwolnieni z więzienia 11 listopada 1918 r. Hajkowski i Stępień wrócili do Czurył, by nocą zmobilizować członków organizacji do wojska. Tej pamiętnej nocy Ciekot stał z bronią na warcie przed budynkiem poczty. Około czterdziestu peowiaków poszło na wojnę; niektórzy wrócili dopiero po 1920 r. Wśród nich byli dwaj bracia Szczepana — Jan i Józef.

- (8) Chromiński Jan „Dąbek”, rolnik, s. Teofila i Józefy, ur. 21 IV 1902 w Wielgorzy, w POW od X 1917¹¹, szer., 11 XI 1918–11 XI 1921 22 pp, szer., kontuzjowany i ranny, MN¹², M 1918–21¹³.
- (7) Chromiński Wiktor „Grab”, rolnik, s. Teofila i Józefy, ur. 8 I 1899 w Wielgorzy, w POW od III 1917, łącznik, 11 XI 1918–24 VII 1921 35 pp, szer., ranny na Wołyniu, MN.
- (5) Ciekot Jan „Miecz”, rolnik, s. Andrzeja i Marianny, ur. 1 VII 1897 w Czuryłach, w POW od 30 V 1916, sekcyjny, 11 XI 1918–7 VIII 1921 22 pp szer., MN, Odznaka Honorowa „Orleńca” (24450).
- (18) Ciekot Józef „Lew”, sekretarz Związków Inwalidów w Siedlcach, s. Andrzeja i Marii, ur. 31 XII 1902 w Czuryłach, w POW od III 1917, łącznik, 11 XI 1918–16 XI 1920 22 pp i Zarząd Kwater., st. sierż., inwalida wojenny, ciężko ranny w piersi 15 VI 1919 pod Tołstoługami., MN, KZ sr., M 1918–21.
- (22) Ciekot Szczepan, rolnik, s. Andrzeja i Marii, ur. 27 XI 1885 w Sokołowie, w POW od 1 V 1916, organizator pl. Czuryły, RP, KZ sr., Medal 3 Maja¹⁴.
- (9) Czaplą Adam „Jawor”, rolnik, s. Stanisława i Agnieszki, ur. 15 III 1899 w Czuryłach, w POW od IV 1916, szer., 11 XI 1918–15 III (?) 26 puł, st. ułan, MN.

- (12) Grajewski Franciszek „Wrona”, robotnik, rolnik, s. Stanisława i Marianny, ur. 3 III 1899 w Krzymoszach, w POW od III 1917, szer., 11 XI 1918–12 II 1923 2 puł, ułan, MN, M 1918–21.
- (14) Gruda Władysław, rolnik, s. Jakuba i Marianny, ur. 14 XII 1902 w Ołędach, w POW od V 1918, szer., 11 XI 1918–11 XI 1920 6 pp Leg., szer.
- (1) Hajkowski Franciszek „Markow”, „Łukasik”, „Sępołowski”, dyr. Okręg. Zw. Spółdz. w Warszawie, s. Macieja i Katarzyny, ur. 6 XI 1896 w Szczercowie pow. Lask, w POW od 30 X 1915, komendant placówki Czuryły, 11 XI 1918–XII 1920 22 pp, sierż., KW, KN, KZ zł.
- (3) Janecki Ludwik „Wacek”, sekretarz gm. Czuryły, s. Józefa i Marii, ur. 2 V 1891 w Mierzycach pow. Wieluń, w 1910 aresztowany przez Rosjan, po ucieczce ukrywał się za granicą, w POW od 15 I 1918, szer., 15 V 1920–25 XI 1921 (25 pal w Kaliszu?), plut., M 1918–21, M 10-lecia, Medal za Długoletnią Służbę.
- (13) Kaczyński Bolesław „Dąb”, rolnik, s. Aleksandra i Karoliny, ur. 10 VIII 1899 w Ołędach, w POW od V 1916, szer., 11 XI 1918–20 III 1921 22 pp, szer., MN.
- (32) Kołodziejczuk Jan Bolesław „Jowisz”, rolnik, s. Baltazara i Julianny, ur. 7 XII 1896 w Krzymoszach, w POW od 5 V 1916, st. szer., 25 V 1920–24 VI 1921 69 pp, szer., Medal 16 Roczniczy Odzyskania Morza (3137).
- (6) Kozik Piotr „Słowik”, rolnik, s. Tomasza i Katarzyny, ur. 11 X 1898 w Pawłowicach pow. Garwolin, w POW od IV 1916, szer., 11 XI 1918–6 IX 1921 22 pp, st. szer., w niewoli 10 miesięcy, MN, Medal 10-lecia straży.
- (25) Kozik Władysław „Kruk”, kowal, s. Tomasza i Katarzyny, ur. 11 IV 1895 w Pawłowicach, w POW od 16 III 1917, ochotnik 11 XI 1918, szer., poległ nad Berezyną 30 IX 1919.
- (17) Kupiński Jan „Dąb”, rolnik, s. Jana i Elżbiety, ur. 27 I 1895 w Krzymoszach, w POW od 14 VI 1918, szer.
- (11) Kupiński Julian „Lipa”, rolnik, s. Jana i Elżbiety, ur. 2 I 1899 w Krzymoszach, w POW od 16 V 1916, szer., 11 XI 1918–25 VIII 1921 22 pp, kpr., MN, KZ.
- (23) Łukawski Władysław „Jastrząb”, woźny w Sądzie Grodzkim, s. Józefa i Marii, ur. 6 XII 1898 w Stefanówce pow. Janów Lubelski, w POW od 15 III 1916, szer., 11 XI 1918–7 IV 1922 22 pp, plut., MN.
- (4) Maciejczyk Marian Stanisław „Maciek”, pracownik samorządowy, s. Ludwika i Stefanii, ur. 2 VIII 1898 w Siedlcach, w POW od 13 VI 1918, szer. na terenie Siedlec, 11 XI 1918–21 VII 1921 R.Z.Z. Siedlce, kpr., M 1918–21.
- (21) Majchrzak Jan „Marchel”, szewc, woźny sądowy, s. Adolfa i Anny, ur. 3 VIII 1898 w Cisiu pow. Siedlce, w POW od 20 VIII 1916, szer., 11 XI 1918–20 VII 1920 22 pp, kpr., ranny, MN.
- (33) Michalak Piotr, posterunkowy PP, s. Tomasza i Feliksy, ur. 27 X 1894 w Wielgorzy, w POW od VIII 1916, wspierający, wstąpił do straży kolejowej.
- (31) Moździaż v. Holewińska Maryla „Konwalijka”, „Maryla”, nauczycielka,

- c. Józefa i Katarzyny, ur. 14 XI 1894 w Sosnowcu pow. Będzin, w POW od 1917, szer., aresztowana przez Niemców, po zwolnieniu obowiązana do meldowania się co 10 dni, w czasie wojny polsko-bolszewickiej pracowała w szpitalu w Siedlcach jako pielęgniarka¹⁵.
- (24) Radzikowski Edward „Radek” („Rodak”?), przewodnik PP, s. Juliana i Michaliny, ur. 2 IX 1897 w Rzążewie, w POW od I 1917, sekcyjny, 22 X 1918 – 29 I 1922 7 pp Leg., st. szer., KN.
- (19) Romaniak Stanisław „Sokół”, rolnik, wójt gminy, s. Stanisława i Franciszki, ur. 4 X 1898 w Ołędach, w POW od 20 V 1916, sekcyjny, 11 XI 1918 – 18 IV 1921 22 pp, sierż., MN, KZ sr.
- (16) Romaniak Walerian „Kosa-Rogulski”, rolnik, s. Klemensa i Wiktorii, ur. 15 XII 1892 w Wielgorzy, w POW od 10 V 1916, sekcyjny (szer.), MN.
- (15) Stasiak Rudolf „Brzost”, rolnik, s. Franciszka i Krystyny, ur. 25 II 1901 w Czuryłach, w POW od V 1918, szer., w wojsku 11 XI 1918 – 27 VIII 1921 i 1 XII 1924 – 1 XII 1925, szer., (MN)?
- (27) Stępień Józef „Wenus”, p.o. kierownika Spółdzielni „Rolnik” w Siedlcach, s. Pawła i Marii, ur. 18 VII 1899 w Glinie gm. Pawłowice, w POW od 16 IV 1916, sekcyjny i instruktor plutonu, następnie dowódca plutonu, aresztowany i uwięziony w Siedlcach, 11 XI 1918 – 22 VIII 1921 22 pp, sierż., KW, KN, KZ sr., M 1918 – 21.
- (29) Szumowski Piotr „Mars”, kierownik Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Siedlcach, s. Franciszka i Zofii, ur. 1 VIII 1897 w Krzymoszach, w POW od 15 V 1916, sekcyjny, 11 XI 1918 – 10 VIII 1921 22 pp, sierż. PR, KZ zł., MN, KZ sr., M 1918 – 21.
- (2) Wachowicz Zenon „Waska”, rolnik, s. Konstantego i Eleonory, ur. 22 VI 1902 w Anopolu pow. Janów Lubelski, w POW od X 1917, szer., 11 XI 1918 – 9 IV 1921 2 puł, 3 XII – 28 X 1924 5 Batalion Podchorążych, kpr. pchor., ranny pod Zwiachlem i Oshołęgami w lipcu 1920, MN, KZ sr., M 1918 – 21¹⁶.
- (26) Wdowiak Antoni „Pszczółka”, s. Michała i Konstancji, ur. 14 VII 1898 w Dępie Dolnej woj. kieleckie, w POW od 15 IV 1916, szer., 11 XI 1918 – VIII 1921 22 pp, szer.
- (28) Wiącek Ludwik, s. Szymona i Marianny, ur. 1897 w Krzymoszach, MN.
- (10) Wielogórski Józef „Kazik”, rolnik, s. Bolesława i Antoniny, ur. 6 IX 1902 w Wielgorzy, w POW od 1 I 1917, szer., 11 XI 1918 – 24 VII 1924 9 psk, kpr., MN.
- (30) Wyszomirski Aleksander „Dulembo”, rolnik, s. Konstantego i Marianny, ur. 8 VIII 1899 w Czerniejewie gm. Skórzec, w POW od IX 1917, goniec, 11 XI 1918 – VIII 1922 22 pp, plut., ranny 6 VIII 1919 pod Dawidgródkiem, MN.
- (20) Zbucki Bronisław „Kruk”, szewc, s. Jana i Julianny, ur. 21 VI 1895 w Zawadach gm. Królowa Niwa, w POW od 20 VIII 1916, szer., 11 XI 1918 – 15 XII 1920 22 pp, kpr., MN.

Placówka w Stoku Lackim

- (70) Bochiński Ludwik „Wicek”, strażnik PKP, s. Feliksa i Marianny, ur. 2 I 1901 w Warszawie, w POW od 4 II 1917, szer., 5 V 1919 – 11 I 1924 1 pułk wojsk kolejowych i 3 pułk lotniczy, szer., M 1918–21, M 10-lecia, Medal za Długoletnią Służbę.¹⁷
- (62) Dąbrowski Jarosław „Soszyński”, rolnik, s. Franciszka i Michaliny, ur. 2 I 1895 w Dąbrówce Stanach, w POW od 15 II 1916, szer., 11 XI 1918–IV 1921 22 pp i 1 pułk szwoleżerów, szwoleżer, MN.
- (58) Grzebisz Lucjan „Chojecki”, młynarz, s. Aleksandra i Teodory, ur. 28 VII 1900 w Wiśniewie, w POW od IX 1917, szer., 12 XI 1918–12 V 1922 22 pp, szer., MN.
- (69) Izdebski Józef „Guz”, rolnik, s. Floriana i Barbary, ur. XII 1873 w Śmiarach, w POW od III 1916, skarbnik.
- (38) Izdebski Marian „Sobieski”, rolnik, s. Jana i Bronisławy, ur. 15 X 1896 w Stoku Lackim, w POW od 15 II 1916, sekcyjny, 11 XI 1918–V 1921 22 pp, plut., ranny VII 1919 pod Tarnopolem.
- (67) Izdebski Tomasz „Waligóra”, rolnik, s. Floriana i Barbary, ur. VIII 1888 w Dziewulach, w POW od 1916, skarbnik, w wojsku nie służył z powodu choroby na tyfus, MN.
- (66) Kałuski Józef „Bogdan”, s. Adama i Kunegundy, ur. 13 III 1891 w Śnicach pow. Węgrów, w POW od 15 X 1916, szer., w wojsku nie służył, reklamowany przez PKP¹⁸.
- (42) Karpiński Henryk, urzędnik BGK w Warszawie, s. Aleksandra i Józefy, ur. 19 I 1899 w Żyrardowie, w POW od 15 II 1916, szer., 11 XII 1918–4 X 1921 K.K. Zap. B.T. Nr 2, kpr., MN.
- (43) Karpiński Józef „Poniatowski”, policjant, s. Aleksandra i Józefy, ur. 11 VI 1900 w Radominie pow. Rypin, w POW od 19 I 1918, łącznik, 11 XI–11 XII 1918 22 pp, od 27 II 1920 2 dywizjon żandarmerii, kpr., MN.
- (36) Karpiński Stanisław „Lech”, kupiec, s. Aleksandra i Józefy, ur. 6 I 1902 w Nopolsku pow. Płońsk, w POW od 19 I 1918, szer., 2 VIII–22 XI 1920 2 batalion saperów, saper, M 1918–21.
- (47) Klewek Jan „Wołodyjowski”, rolnik, s. Michała i Aleksandry, ur. 14 III 1898 w Stoku Lackim, w POW od 15 II 1917, szer., 11 XI 1918–1922 22 pp, kpr., ranny w prawą rękę 1919, MN.
- (40) Kordys Antoni „Wasilewski”, st. post. PP, s. Jana i Michaliny, ur. 6 IX 1900 w Stoku Lackim, w POW od 12 I 1917, szer., 5 XI 1918–22 IV 1922 22 pp, plut., KZ br., M 1918–21, M 10-lecia, Medal za Długoletnią Służbę.
- (51) Kozioł Aleksander „Brzóska”, rolnik, wójt gminy, s. Karola i Teodory, ur. 15 X 1895 w Pruszyńcu, w POW od X 1917, szer., 11–15 XI 1918 22 pp, MN, KZ sr.
- (48) Kwaśniewski Jan „Zagłoba”, „Bocian”, rolnik, s. Józefa i Franciszki,

- ur. 19 XI 1892 w Prusznynie, w POW od 17 II 1917, szer., 11 XI 1918–20 VI 1921 żandarmeria, plut., MN.
- (63) Ługowski Hipolit „Potęga”, biuralista, s. Franciszka i Karoliny, ur. 27 XI 1896 w Stoku Lackim, w POW od 15 X 1915, szer., 11 XI 1918–21 VI 1921 34 pp, sierż., VM 5 klasy (nr 1647), MN.
- (53) Ługowski Ignacy „Głowacki”, rolnik, s. Franciszka i Karoliny, ur. 14 VII 1899 w Wyrkach, w POW od 15 XI 1916, szer., w wojsku 11 XI 1918(?)–28 II 1919 i 30 IX 1920–29 III 193, szer., MN.
- (52) Ługowski Jan „Lubicz”, rolnik, s. Józefa i Pauliny, ur. 30 IV 1895 w Ługach Wielkich, w POW od 1 V 1916, szer., 5 XI 1918–20 XI 1920 22 pp inwalida 15%, MN, KZ br., M 1918–21, M 10-lecia.
- (37) Ługowski Tadeusz „Waligóra”, rolnik, s. Franciszka i Karoliny, ur. 20 X 1888 w Wyrkach, w POW od 15 II 1916, sekcyjny, 11 XI–12 XII 1918 22 pp, 15 VI–XI 1920 55 pp, w 1920 ranny w prawą nogę pod Bronowiczami, MN.
- (35) Ługowski Waclaw „Dąbrowski”, rolnik, kupiec, s. Franciszka i Karoliny, ur. 20 XI 1899 w Stoku Lackim, w POW od 1 III 1918, szer., 25 VI 1919–18 I 1923 1 pac, kanonier, w 1919 podczas odwrotu spod Kijowa dostał się do niewoli bolszewickiej, w której przebywał 20 dni.
- (45) Martin Roman „Młot”, kontroler Polskiej Konwencji Węglowej w Katowicach, s. Edwarda i Klementyny, ur. 24 XI 1894 w Sosnowcu, w POW od 15 VIII 1916, komendant plutonu Stok Lacki, 11 XI 1918–1 VIII 1920 organizator ruchu PKP, 1 VIII 1920–24 I 1921 piechota, szer.
- (60) Michalak Franciszek „Głowacki”, rolnik, s. Franciszka i Ludwika, ur. 17 XI 1898 w Stoku Lackim, w POW od 15 II 1917, szer.¹⁹
- (74) Piekart Franciszek, s. Antoniego i Ewy, ur. 12 V 1885 w Stoku Lackim, w POW od I 1917, szer., przechowywał u siebie bibułę i poszukiwanego przez Niemców R. Martina, „bardzo oddany sprawie niepodległościowej.”
- (55) Piekart Stanisław „Dapczyński”, rolnik, s. Antoniego i Ewy, ur. 17 III 1891 w Białkach, w POW od IX 1916, szer., 11 XI 1918–15 I 1919 22 pp, szer.
- (39) Skarżyński Fabian „Bohater”, rolnik, s. Józefa i Józefy, ur. 23 I 1891 w Korczewicach pow. Węgrów, w POW od 1 X 1916, szer., 11 XI 1918 wysłany w 72-osobowym oddziale do Platerowa²⁰, 16 IX–29 X 1920 55 pp, szer., ranny lekko w nogę, MN.
- (54) Skorupka Stefan „Brzozowski”, rolnik, stolarz, s. Jana i Eleonory, ur. 18 VIII 1896 w Przesmykach, w POW od 15 IX 1916, szer., 10 XI 1918–9 VII 1921 22 pp, st. szer., w 1919 ranny w rękę pod Rzeczycą, MN.
- (56) Somla Sylwester „Sułkowski”, rolnik, s. Józefa i Franciszki, ur. 22 XII 1896 w Topórku, w POW od 5 V 1916, szer., 11 XI 1918–XII 1920 22 pp, szer., kontuzjowany w 1920 pod Rzeczycą, MN.
- (57) Somla Władysław „Kijewski”, rolnik, s. Józefa i Franciszki, ur. 23 VII 1898 w Topórku, w POW od 15 VI 1916, szer., 20 VI 1919–10 I 1922 2 pac, szer., kontuzjowany w 1919 koło Borysowa nad Berezyną, MN, M 1918–21.

- (73) Szymański Antoni „Biały”, pracownik PKP (XII gr.), s. Ludwika i Marianny, ur. 23 X 1895 w Stoku Lackim, w POW od 15 IV 1917, szer., 11 XI 1918 – 16 XI 1920 22 pp, szer., M 1918 – 21, M 10-lecia, Medal za Długoletnią Służbę.
- (46) Tarkowski Czesław Zdzisław „Poniatowski”, konduktor PKP, s. Antoniego i Marianny, ur. 1 V 1899 w Joachimowie, w POW od 1 V 1917, szer., 11 XI 1918 – 8 VIII 1922, plut., MN, KZ br., M 1918 – 21.
- (71) Teodorczyk Stanisław, s. Jana i Marii, ur. 26 I 1895 w Siedlcach, w POW VII 1915 – IX 1916, komendant sekcji Skórzec-Nowaki, IX 1916 – VI 1917 sekcyjny na terenie Pruszyzna, 11 XI 1918 – 1 VIII 1937 Centrum Wyszkolenia Piechoty, por. sap., MN.
- (68) Wojciechowski Teodor Teofil „Jednooki”, rolnik, s. Władysława i Franciszki, ur. 9 VIII 1890 w Żukowie, w POW od 1916, uczestniczył w zbiórkach na terenie Siedlec, do placówki w Stoku Lackim wliczony omyłkowo.
- (61) Woźniak Franciszek „Świerczyński”, rolnik, s. Ignacego i Emilii, ur. 29 XI 1897 w Stoku Lackim, w POW od X 1916, szer., od 11 XI 1918 w 4 komp. 22 pp, zwolniony w 1919 z powodu zachorowania na tyfus, leczony w szpitalu w Stoku Lackim, 26 XI 1919 – 17 VIII 1921 6 pp Leg., szer., MN.
- (41) Woźniak Jan („Najrow”?), s. Ignacego i Emilii, ur. 16 VI 1893 w Czerwonce pow. Węgrów, 1914 – 30 IV 1918 w armii rosyjskiej, w POW od 15 V 1918, szer., 11 XI – 30 XII 1918 22 pp, szer., dwukrotnie ranny, co było przyczyną wcześniejszego zwolnienia z wojska.
- (59) Woźniak Stanisław „Zagłoba”, dróżnik, s. Ignacego i Emilii, ur. 31 XII.1888 w Czerwonce, w POW od X 1916, szer., 11 XI 1918 – 30 VII 1919 22 pp, szer., MN.
- (49) Zdunek Antoni „Bocian”, przewodnik PP, s. Józefa i Franciszki, ur. 15 I 1898 w Pruszyźnie, w POW od II 1917, szer., 11 XI 1918 – 14 VI 1921 batalion zapasowy 2 pułku saperów kolejowych, st. pionier, MN, KZ br. M 1918 – 21, M 10-lecia, Medal za Długoletnią Służbę.
- (50) Zdunek Ksawery „Kora”, woźny Komunalnej Kasy Oszczędności w Siedlcach szofer, s. Michała i Teofili, ur. 4 VI 1899 w Pruszyźnie, w POW od 16 IV 1918, szer., 11 XI 1918 – 21 XI 1921 22 pp, MN.
- (44) Zieliński Stanisław „Karwowski”, dróżnik, s. Stanisława i Anny, ur. 2 X 1897 w Stoku Lackim, w POW od VII 1917, szer., 11 XI 1918 – 1 IV 1921 22 pp, plut., MN.

PRZYPISY

- ¹ Informacja została podana również w „Komunikacie organizacyjnym” nr 98 z 21 VI 1937 r. Zarządu Głównego Związku Peowiaków w Warszawie.
- ² „Komunikat organizacyjny” nr 98 ZG Związku Peowiaków.
- ³ Instrukcja dla Powiatowych Komisji Kwalifikacyjnych z 4 X 1937 r.
- ⁴ Pismo 107/37 Zarządu Powiatowego POW w Siedlcach z 14 VIII 1937 r. do ZG Związku Peowiaków.
- ⁵ Z informacji ustnej córki Alicji Kowalczyk, 16 XI 1996 r.

- ⁶ Komendant III Okręgu (Siedlce) podaje na dzień 1 X 1918 r. stan 1407 ludzi (Władysław Horyd-Przerwic, *P.O.W. na ziemiach b. Kongresówki w 1915–1918 r.*, „Strzelec” nr 45, 11 XI 1934 r., s. 20)
- ⁷ Skoroszyt Załączników Księgi Kasowej — Rozchód.
- ⁸ Tamże, pozycja 34.
- ⁹ Tamże, pozycja 44.
- ¹⁰ Szczepan Ciekot, *Wspomnienia 1885–1964*, Warszawa 1969, s. 165.
- ¹¹ Wszyscy podawali końcową datę przynależności do POW 11 listopada 1918 r. Wyjątek stanowi poprawka Aleksandra Kowalczyka (?) dokonana czerwonym atramentem — 20 lipca 1918 r. — przy nazwisku Piotra Szumowskiego (poz. 29).
- ¹² Nazwy popularnych odznaczeń podane są w skrótach: VM — Virtuti Militari, PR — Polonia Restituta (Order Odrodzenia Polski), KW — Krzyż Walecznych, KN — Krzyż Niepodległości, KZ — Krzyż Zasługi (zł. — złoty, sr. — srebrny, br. brązowy), MN — Medal Niepodległości, M 1918–21 — Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921, M 10-lecia — Medal Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.
- ¹³ W rubryce „Uwagi” przy nazwiskach Jana Chromińskiego, Władysława Grudy, Bolesława Kaczyńskiego, Jana Bolesława Kołodziejczuka, Jana Kupińskiego, Piotra Michalaka, Rudolfa Stasiaka i Ludwika Wiącka z placówki w Czuryłach umieszczone są adnotacje typu „Zaświadczenia nie wydawać”, podpisane przez dowódcę plutonu J. Stępnia i innych członków komisji.
- ¹⁴ W „Uwagach” obok notatki J. Stępnia „Zaświadczenia nie wydawać”, komendant placówki F. Hajkowski umieścił uwagę „Był b. czynnym w P.O.W.”
- ¹⁵ W „Uwagach” opinia F. Hajkowskiego: „Była b. czynna w P.O.W. od marca 1917 r.”
- ¹⁶ W „Uwagach” obok wpisu J. Stępnia „Zaświadczenia nie wydawać” opinia mjr. Głuchowskiego „Nieznany mi z P.O.W.”
- ¹⁷ W „Uwagach” aktywność lub przynależność do placówki POW w Stoku Lackim Ludwika Bochińskiego, Józefa Izdebskiego, Tomasza Izdebskiego, Józefa Kałuskiego, Aleksandra Koziola, Stanisława Teodorczyka, Jana Woźniaka, Antoniego Zdunka i Ksawerego Zdunka została podważona.
- ¹⁸ Brał udział w rozbrajaniu Niemców 11 listopada 1918 r. jak pozostali, którzy rozpoczęli tego dnia służbę w 22 pułku piechoty, mimo że jako ochotnik w wojsku nie służył. Podobnie Stanisław Karpiński, Ignacy Ługowski, Waclaw Ługowski i Franciszek Michalak. Część peowiaków z placówki w Stoku Lackim poszła do wojska z poboru później.
- ¹⁹ W „Uwagach” opinia, iż był w POW 15 II 1917–11 XI 1918 „ale nie czynny”.
- ²⁰ Por. „Już 12 listopada rozbrojono Niemców z posterunku w Płaterowie. Dokonał tego czterdziestoosobowy oddział peowiaków z Mordów pod dowództwem Humnickiego.” (T. Krawczak, *W walce o niepodległość (1914–1918)* [w:] *Z nieznaney przyszłości Białej i Podlasia*, Biała Podlaska 1990, s. 345).